

Hangon lintuasema

1981 Ilkka Lehtinen & Juha Saari

Halias oli kolmantena toimintavuotenaan tyydyttävästi miehitetty. Keväällä havainnointi oli ajoittain yhden henkilön harteilla, mutta syksyllä asiat olivat paremmin. Pitkäaikaiset havainnoijat ja rengastajat takasivat toiminnan jatkuvuuden ja laadun. Asema oli yhtäjaksoisesti miehitettyinä 3.4.—13.6. ja 21.7.—6.11. Lyhyitä muutaman päivän jaksoja oli maaliskuun lopussa ja joulukuussa. Näiden lisäksi tehtiin useita erilliskäyntejä, useimmiten päivän mittaisia. Havainnointipäiviä kertyi yhteensä 218 (vuonna 1979 227, 1980 208). Rengastusta harjoitettiin 176 päivänä.

Päähavainnoijina toimivat keväällä Jyrki Lausamo ja Markku Mikkola, syksyllä Matti Lehti ja Pekka Nikander. Rengastustoiminnasta vastasi koko vuoden Juha Saari. Asemalla vieraili kaikkiaan n. 150 henkilöä, joista 66 otti osaa vastuulliseen havainnointiin. Näistä yhdeksän toimi myös rengastajana. Ahkerimpien miehittäjien arvosta vuonna 1981 näyttää seuraavalta (päivien lukumäärä sulkeissa): Juha Saari (173), Matti Lehti (60), Pekka Nikander (51), Jyrki Lausamo (49), Jukka Haapala (41), Jorma Vickholm (39), Markku Mikkola (27), Risto Pylvänäinen (19) ja Harri Hongisto (19).

Kuten ennenkin Halias osallistui yhteispohjoismaiseen vaelluslintututkimukseen, ja siellä toteutettiin LYL:n valtakunnallisia lintuasemaprojekteja. Olavi Hildénin ja Torsten Stjernbergin johtamat eläintieteen opiskelijoiden ryhmät vierailivat asemalla loppukevällä. Lokakuussa Juha Kuronen Yleisradiosta kävi haastattelemassa vastaavaa rengastajaa, jonka antamat lausunnot tulivat koko kansan korviin 'Luonto-ilta'-ohjelmassa. Mahtaakohan aseman työntekijöil-

le olla luvassa peräti Jussi-patsaita, kun TV-1 kuvasi lokakuussa usean päivän ajan aineistoa tulevaan 'Muuttolinnut'-elokuvaan. Ryhmän asiantuntija-avustajana toimi Lasse J. Laine.,

Tammikuusta juhannukseen

Tammi-helmikuun käynnellä nähtiin Uddskatanin edustan pienissä sulissa joitakin alleja, isokoskeloita ja kyhmyjoutsenia, kerran ohilentävä merimetsokin. Meri jäätty täysin vasta helmi-maaliskuun vaihteessa. Hyvinkin talviseen maisemaan 19.3. saapunut havainnoija yllätti paikalta ennätysaikaisen laulurastaan. Se ennakoி seuraavana päivänä käynnistynyttä kevätmuuttoa. Silloin nähtiin ensimmäi-

MATTI LEHTI

Asemarakennuksen kunnostusta jatkettiin päällystämällä makuuhuone lastulevyillä. Asemanhoitaja Jukka Haapala viimeistelypuuhissa.

set töyhtöhyypät, nauru- ja kalalokit, uuttukyyhkyt, mustarastaat ja kottaraiset, pari päivää myöhemmin jo punarintoja, peippoja ja kaksi lehtokurppaa.

Kevään jatkuva miehitys alkoi 3.4., jolloin lunta oli vain vähän ja meren jääpeitteeseen oli revennyt jo isoja sulia. Nämä alkoivat täytyä vesilinnuista, joiden kerääntymät huipentuivat viikon aikana. Parhaimmillaan laskettiin 500 telkää, 400 tukkasotkaa, 190 sinisorsaa ja 8300 haahkaa, joita 8.4. nähtiin myös muuttavan runsaat 5000. Ensimmäinen ristosorsa saapui 4.4. ja toinen Haliaksen ympäristön harvinainen pesimälaji, merikihu, niinkin aikaisin kuin 11.4. Valkoposkihanhen harhalaukuksesta voidaan pitää sitä yhdeksän yksilön parvea, joka jo 8.4. etsi tietään tundralle.

Odotettua kurkimuuttoa päästiin näkemään Länsi-Suomen tyylisiin huhtikuun alussa, mutta vähemmän odotettua oli, että huippupäiväksi muodostui jo 5.4., jolloin 392 pitkäkoipea liukui kohti Pohjanmaan soita. Koko kevään kurkisummasta, 1590, oli 12.4. mennessä havaittu peräti 86 prosenttia. Toinen odotettu isokokoinen on merikotka. Huhtikuun puolivälissä nähtiin kolme muuttavaa.

Varpuslinnuista silmiinpistäväns runsaina esiintyivät eräät tavallisesti vähälukuiset lajit. Pikkuvarpusia havaittiin 10 yks., useimmat toukokuun alussa. Nokkavarpusen ja pohjansirkun huiput sattuivat samaan ajankohtaan. Edellisiä nähtiin koko keväänä yht. 30 yks., joista seitsemän parhaana päivänä 9.5. 'Tsik'-sirkkuja havaittiin yht. 52 yks. Huippu oli 7.5., jolloin kirjattiin 15 muuttajaa.

Arktisten lintujen esiintyminen oli niukkaa. Alleja, valkoposkihanhia ja suo- ja isosirrejä havait-

tiin vain nimeksi. Sepelhanhia nähtiin runsaasti vain yhtenä päivänä 24.5., jolloin 1600 yks. ohitti niemenkärjen. Ainoastaan tundrakurmitsoja havaittiin tavallista runsaammin, 26. ja 27.5. kirjattiin yht. 2360 muuttavaa. Kyhmy- ja alliaahkan esiintyminen näyttää olevan keväisin säännöllistä myös Haliaksella. Edellisestä tehtiin peräti kahdeksan havaintoa. Alliaahkoja muutti 12.5. 18 yksilön parvi! Muista kevään erikoisuuksista mainittakoon mustapyrstökuiiri, joita nähtiin yht. 6 yks., vuorihemppo 30.4., keltahemppo kolme kertaa, sirosouhaukka 7.5. ja asemalle uutena lajina 13.5. muuttanut haarahaukka. Rengastussaaliin harvinaisimmat lajit olivat nummikirvinen 31.5. ja sepelrastas 3.6.

Loppukevään hyönteissyöjistä luhtakerttunen esiintyi tavallista runsaampana. Sitä rengastettiin viisi yksilöä. Samaan lukuun kipuisi idänuunilintu, josta kaikki havainnot tehtiin toukokuussa, ensimmäinen jo 16.5. Kesäkuun erikoisuuksiin kuuluivat kuhankeittäjät, joita 19.6. muutti kaksi yksilöä, ja samana päivänä nähty vuorivästäräkki. Tämä oli kauden toinen uusi laji asemalle. Mainitsematta ei myöskään pidä jättää viehättävää risticorsaperhettä yhdeksine untuvikkoineen Gäsörsvikenillä kuun alkupuolella. Tämä on tietävästi ensimmäinen varmistettu pesintä Tringan alueella.

Heinäkuusta jouluu

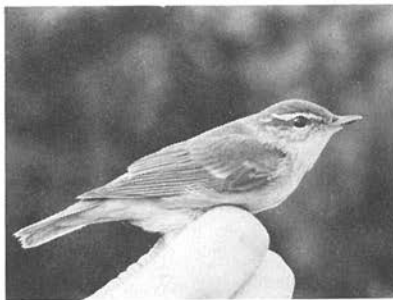
Syyskauden miehityksen alkaessa naurulokkien ja kahlaajien meno oli täydessä käynnissä. Puutteellisesta havainnoinnista huolimatta edellisiä kirjattiin 27.7. Haliaksen ennätysmääräksi 3500. Muuttavia liroja nähtiin 21.7. 200, jolloin leppäleviäkin oli Gäsörsvikenin rantaheinikossa 50 yksilöä.

Aseman pihapiirissä pesinyt luhtakerttusperhe sai renkaat koipiinsa, kun kaksi vanhaa ja neljä vasta pesästä lähtenyt nuorta jäi verkoihin heinä-elokuussa. Pajulinun liikehdintä alkoi heinäkuun lopussa. Muuttokauden päättyessä lokakuun alussa sitä oli rengastettu ennätykselliset 1017 yksilöä. Muista hyönteissyöjistä epätavallisen runsaina esiintyivät kultarinta ja pensassirkkalintu. edellisiä rengas-

tettiin 27, jälkimmäisiä peräti neljä yksilöä. Asemalle uutena lajina havaittiin 13.8. viitasirkkalintu, joka rengastettiin. Sama ilmeisesti paikalla piileksinyt yksilö kontrolloitiin peräti kaksi kuukautta myöhemmin lokakuun puolivälissä! Linnun elinpäivät näyttivät olevan vähissä, sillä sen muuttomatkaa varten tarvitsemat ravintorasvat olivat olemattomat ja sukulaistekin jo kaukana tropiikissa. Elokuun muista erikoisuuksista mainittakoon Haliaksen ensimmäinen turkinkyhykyhengastus 7.8. ja 10.8. muuttanut haarahaukka.

Näkyvä pikkulintumuutto huipentui 29.9., jolloin laskettiin noin 50000 muuttavaa, valtaosaltaan peippoja. Tämä oli yllättävän vaatimatonta verrattuna esim. Porkkalan määrään, jotka noina päivinä kohosivat kymmenkertaisiksi. Kyyhkyjen huippu sattui myös em. päivälle, jolloin kirjattiin 11300 sepekkyyhyä. Petolintuluvat eivät nousseet ennätystasolle, mutta havainnoijia sävähdyttivät 2.9. muuttanut nuori punajalkahaukka ja stajausbunkkerin ylitse länteen matkanneet kiljukotkat 12. ja 17.9. Merikotkia nähtiin yhteensä viisi ja maakotkia neljä, joista kolme yhtenä päivänä 14.10.

Syys-lokakuun lintuasemaerikoisuuksiksi mainittuja itäisiä Phylloscopus-lajeja nähtiin myös Haliaksella. Kirjosiipiuunilintu havaittiin kerran, hippiäsuunilintu kahdesti, samoin kuin taltaltin *tristis*-rotu. Nämä kaikki rengastettiin. Pienenä sensaationa voidaan taas pitää 11.9. verkosta löytynyttä lapinuunilintua. Syksyllä tätä lajia ei lintuasemillamme ole tietävästi tavattu aikaisemmin.

MATTI LEHTI

Syyskuun 11.1981 Haliaksella rengastettu lapinuunilintu, eräs harvoista koko Euroopan lintuasemilla syksyllä kiinni saaduista.

Muista harvinaisuuksista mainittakoon isokirvinen 23.9., keltahemppo 25.10. ja pikkukajavat, joita myrskypäivinä 24.10. havaittiin peräti neljä länsilounaaseen matkaavaa yksilöä. Sangen myöhäisiä viivyteljiä lokakuussa olivat liron 3.10., karikukko 9.10. ja kuovi 25.10.

JUKKA HAAPALA

Myrskypäivänä 24.10 peräti neljä nuorta pikkukajavaa (1+2+1) matkasi veden pintaa länsilounaaseen. Kuva on otettu Pohjois-Norjassa.

Syksyn kohokohdaksi Haliaksella näyttää vuosi vuodelta nousevan vaelluslintujen esiintymisen yllätyksellisyys ja vaeltajien suuret määrät. Viime syksyn mielenkiintoisimpia lajeja olivat päihinänakeli, valkoselkätikka ja pyrstötiainen, joita havaittiin runsaasti vain Hangossa.

Nakkeleita nähtiin syyskuun lopun ja lokakuun lopun välisenä aikana yhteensä peräti 40, parhaana päivänä seitsemän yksilöä. Pyydytetyistä yhdestätoista seitsemän edusti nimirotua *europaea* ja neljä itäisempää *asiatica*-rotua. Valkoselkätikka havaittiin kahdesti, 16. ja 25.10. Molemmat rengastettiin ja todettiin nuoriksi naaraksi. Pohjantikkoja esiintyi runsaasti lokakuussa, parhaana päivänä 19.10. yhdeksän yksilöä. Syksyn loppusummaksi tuli 38. Muiden tikkojen esiintyminen oli normaalia.

Tiaisten liikehdinnästä kertovat parhaiten pyyntiluvat. Pyrstötiaisen selvä huippu oli lokakuun puolivälissä, jolloin peräkäisinä päivinä 15. ja 16.10. rengastettiin yh-

teensä 308 yksilöä. Sinitiaisen meno oli myös mahtavaa. Massapäivänä 9.10. havaittiin 460 vaeltajaa, joista 112 rengastettiin. Tali- ja hömötiaisia esiintyi normaalin runsaasti, mutta kuusitiaisia viime vuosien tyyliin vain vähän. Mitkähän mahtavat viimeksimainitun rengastusmäärät olla Haliaksella,

MATTI LEHTI

Yhdeksästä rengastetusta pähkinähakista viisi oli paksunokkaista (ylempi lintu) ja neljä itäisempää ohutnokkaista rotua. Lintuja pitelee Pekka Nikander.

kun tämä pieni pallopää lähtee joukkoineen liikkeelle?

Muista vaelluslajeista runsaina esiintyivät myös tilhi ja närhi. Edellisiä havaittiin huippupäivänä 14.10. 950 muuttavaa ja jälkimmäisiä 9.10. 173. Pähkinähakkeja nähtiin vähemmän kuin edellisinä vuosina. Yhdeksästä rengastetusta viisi oli paksunokkaista ja neljä itäisempää ohutnokkaista rotua.

Joulukuussa havainnoijia lämmittivät erittäin runsaan lumentulon vastapainoksi isot linnut. Huuhkaja havaittiin aseman alueella kolmena päivänä, 1—2 merikotkaa neljänä, ja lisäksi neljän kanadanhahnen parvi uiskenteli rantavesissä aina joulupäivään asti. Erikoista olivat myös muuttava piekana jouluaattona ja paikallinen uivelo aivan vuoden lopussa. Joulukuun puolivälissä lehtokurppa tavattiin kahdesti. Punarinta oleili viikon ajan aseman alueella, 17.12. peräti kaksi toisiaan ahdistelevaa lintua. Toiminta asemalla loppui juuri vuodenvaihteessa, jolloin alkava pakkaskausi jäädytti meren.

Vuoden 1981 aikana asemalla havaittiin 207 lintulajia.

Rengastustoiminta

Jatkuva verkkopyynti alkoi keväällä 11.4. ja päättyi 13.6. Verkkoja oli käytössä yleensä 15—18 kpl., kuitenkin niiden määrää oli radikaalisti vähennettävä kesäkuun puolella alueella liikuskelevien hirvien takia. Keväällä käytettiin lisäksi yhtä kahlaajakatiskaa huhti-toukokuun vaihteessa. Syksyn pyynti alkoi 23.7. ja päättyi 6.11. Verkkoja oli viressä yleensä

20 (max. 26), kymmenen vakioverkkoa koko kauden. Lisäksi pyynnissä oli kolme haukkahäkkiä ja yksi kahlaajakatiska. Haliaksen vakioverkkopaikat on valittu huolella ja tarkoituksenmukaisesti. Syksyn verkkorengastusmäärästä peräti 62 % eli lähes kaksi kolmasosaa saatiin vakioverkoista. Koko vuonna Haliaksella rengastettiin ennätysmäiset 12178 lintua, jotka edustivat 103 lajia. Yhteensä rengastuslajeja on kolmen toimintavuoden aikana kertynyt 130. Vuoden 1981 rengastusmäärien jakautuminen kevään ja syksyn osalle ja lajeittain selviää seuraavasta taulukosta:

	kevät	syksy	yht.				
haahka	-	1	1	kultarinta	9	27	36
isokoskelo	2	-	2	mustapääkerttu	12	90	102
kanahaukka	-	12	12	lehtokerttu	32	369	401
varpushaukka	-	36	36	pensaskerttu	28	61	89
ampuhaukka	-	2	2	hernekerttu	57	185	242
tuulihaukka	1	2	3	kirjokerttu	4	6	10
meriharaka	1	1	2	lapinuunilintu	-	1	1
tundrakurmitsa	-	1	1	tiltalti	62	37	99
taivaanvuohi	-	1	1	idänuunilintu	5	-	5
lehtokurppa	1	1	2	kirjosipiüunil.	-	1	1
liro	-	1	1	pajulintu	235	1017	1252
rantasipi	1	-	1	hippiäisuunil.	-	2	2
valkoviklo	-	1	1	sirittäjä	6	82	88
metsäviklo	-	3	3	hippiäinen	21	1129	1150
punajalkaviklo	-	1	1	kirjosieppo	21	93	114
suokukko	-	2	2	pikkusieppo	2	2	4
suosirri	-	2	2	harmaasieppo	28	98	126
naurulokki	-	2	2	kititasku	1	12	13
sepelkyyhky	-	1	1	pensastasku	13	19	32
turkinkyhky	-	1	1	leppälintu	55	126	181
käki	1	2	3	satakieli	5	5	10
helimpöllö	-	51	51	sinirinta	4	9	13
sarvipöllö	1	5	6	punarinta	292	560	852
kehrääjä	1	2	3	punakylkirastas	156	43	199
tervapääsky	-	3	3	laulurastas	55	155	210
harmaapäätikka	-1	3	4	räkättirastas	25	102	127
valkoselkätikka	-	2	2	mustarastas	73	46	119
käpytikka	-	52	52	sepelrastas	1	-	1
pikkutikka	1	19	20	kuusitiainen	-	391	391
pohjantikka	-	19	19	sinitiaainen	3	777	780
palokärki	-	3	3	talitiaainen	10	1106	1116
käenpiika	7	10	17	hömötiainen	-	682	682
haarapääsky	4	96	100	pyrstötiainen	-	690	690
räystäspääsky	3	117	120	pähkinänakkeli	-	11	11
nummikirvinen	1	-	1	puukiipijä	6	109	115
niittykirvinen	1	11	12	varpunen	-	2	2
metsäkirvinen	17	94	111	järripeippo	7	29	36
västäräkki	15	7	22	punatulku	2	101	103
keltävästäräkki	-	78	78	viherpeippo	-	127	127
pikkulepinkäinen	14	65	79	hemppo	1	-	1
isolepinkäinen	-	4	4	urpiaainen	-	32	32
kottarainen	13	11	24	vihervarpunen	41	459	500
tilhi	-	191	191	punavarpunen	3	2	5
närhi	-	35	35	pikkukäpylintu	1	-	1
harakka	-	1	1	isokäpylintu	-	2	2
pähkinähakki	-	9	9	keltasirkku	20	12	32
peukaloinen	1	23	24	peltosirkku	1	-	1
rautiaainen	7	42	49	pohjansirkku	1	-	1
viitasirkkalintu	-	1	1	pajusirkku	3	1	4
pensassirkkalintu	-	4	4				
luhtakerttunen	5	7	12	yhteensä	1769	10409	12178
ruokokerttunen	3	29	32	lajeja	63	94	103
rytikerttunen	5	5	10				

Haliaksella rengastetut linnut vuonna 1981.

Aseman tilit kertovat, että suurimmat menoerät 1981 olivat vastavalle havainnoijalle ja rengastajalle maksetut päivärahat, hankitut uudet lintuverkot ja jokapäiväiset kulut, kuten nestekaasu. Tulopuolen muodostivat Suomen Kulttuurira-

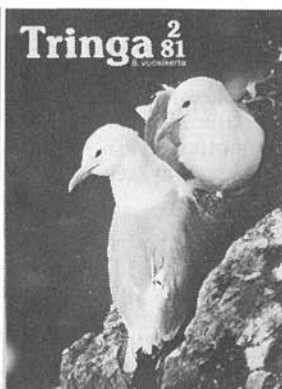
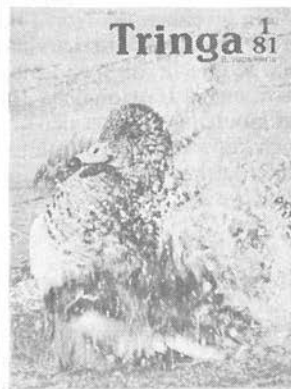
haston stipendi, Yleisradion korvaus, Tringa ry:n avustus, vuosimaksut ja yksityiset lahjoitukset.

Tutustu myös aikaisempiin toimintakertomuksiin. Vuosi 1979 löytyy Tringan numerosta 1/80 ja vuosi 1980 numerosta 2/81.

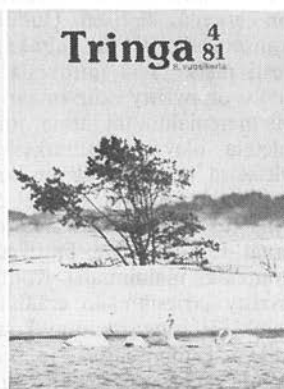
Hangon lintuasema kiittää kaikkia havainnoijia, rengastajia, avustajia, lahjoittajia ja muita tutkijoita ja myötävaikuttajia vuodesta 1981 ja toivoo yhtä suurta innostusta tulevaisuudessakin. Ota yhteys asemanhoitajaan!

Tringoja

Viime vuosikertaa on edelleen saatavana. Muitakin numeroita voit yrittää tilata. Tilaukset Kari Heliövaara, osoite sisäkannessa.

Tringa 3/81
3. vuosikerta

Tringan harrastus- ja kannatustuotteet tämänhetkisine hintoineen ovat:

Havisvihko	4 mk/kpl	35 mk/10 kpl
Havisvihkon kannet	7 mk/kpl	
Havaintokortti	7 mk/25 kpl	
- valkea		
- vihreä		
- sininen		
- oranssi		
- valkea ilman nuuttausta		

Hihamerkki	5 mk/kpl
Kirjeensulkimet	5 mk/24 kpl
T-paita	25 mk/kpl
Solmio	60 mk/kpl
- harmaa	
- sininen	
- ruskea	

